

Israel-litteratur

AV TROND BAKKEVIG

Bøker om Israel har ikke vært mangelvare de siste årene. Politisk sett skulle det da også bare mangle at ikke Midt-Østen-konflikten førte til et økt behov for kunnskap om dette landet. Også de kristelige forlagene har profitert på dette. Her har vi fått Israelslitteratur i alle varianter, fra turistguider, over politisk orienterte bøker, til teologisk litteratur av svært varierende kvalitet.

Til den gruppe av teologisk litteratur som må sies å holde mål, kan en regne Sjalombøkene. De utgies av Israelsmisjonen, og redaktører for serien er Laszlo G. Terray, Dagfinn Rian og Ole Chr. Kvarme.

Den første boka i serien er foredrag og bibeltimer fra et nordisk studiekurs om Israel og Israelsmisjon i 1971. Uten at vi kan gå inn på enkelthetene her vil vi særlig anbefale *Ole Chr. Kvarmes* artikkel om paktsbegrepet i Det gamle Testamentet. Han går der inn i den diskusjon som de siste år har vært ført om dette begrepet og begrunner på en fin måte sin konklusjon som går ut på at forholdet mellom Gud og Israelsfolket «er ensidig i den forstand at Gud er den første og siste i dette forhold, det er han som har utvalgt folket, og han er Herre over dets historie. Gud er både nådens og lovens opphavsmann.» I tillegg til denne finnes det interessante artikler om jødedommens historie, et par gode bibelteologiske artikler og et innlegg om man skal fortsette med Israelsmisjon, det siste ved Axel Torm. Han sier blant annet at «Den kirke, der i dag ikke ønsker Israelsmission, er ved at glemme Kristus. Den glemmer, at den er en kirke af jøder og hedninger, folket og folkene. Kun sådan er den et Guds folk.» Men han påpeker at Israelsmisjonen alltid må huske at kirken har Israelsfolket å takke for evangeliet, og at dette ikke må glemmes når man skal drive misjon.

Den andre boka i serien er skrevet av Jakob Jocz, en kristen jøde i tredje generasjon, nå teologiprofessor i Canada.

Det er mye godt å si om denne boka, for den går inn i den internasjonale debatt om misjon blant jødene og tar en klar stilling for denne virksomhet: «Vi må imidlertid ha i minne at hvis vi ikke har noe evangelium for jødene, har vi ikke noe evangelium for verden.» Samtidig får denne boka et særpreg ved å si at «Det at kirken har et evangelium, gjenoppdager den i sin konfrontasjon med jødedommen, for evangeliet om Jesu Kristi herredømme er budskapet om Guds kjærlighet til verden.» Jocz bruker møtet med jødedommen til å skjerpe forståelsen av evangeliet og til å vise at kirken er misjon. Akkurat dette siste er nok en av svakhetene ved boka, uten at vi her kan ta opp hele denne diskusjonen. Men at kirken ikke er misjon, men har misjon, er vel noe de senere års debatt har vist nødvendigheten av å hevde. Ellers kunne man nok også sette fingeren på den sterke barthianske innflytelse som finnes i denne boka, den taler litt for enkelt om Kristi kongeherredømme og avviser også kristendommen som religion. Sjøl om

man kan ta opp en del av dette også på luthersk mark, bør det nok gjøres på en litt annen måte enn det som her skjer. Men for all del, la ikke dette hindre lesningen av den verdifulle boka.

Den tredje boka i serien er skrevet av Magnar Kartveit og Ole Chr. Kvarme. Den inneholder forskjellige skisser fra staten Israel. De er svært godt skrevet og gir levende inntrykk fra dette landet, som, hva man enn måtte mene om det, inneholder så mye. Det er et land og et folk å bli fascinert av. Men av og til har man følelsen av at dette leder til en helt kritikkløs holdning til den politikk det fører. Likevel skjer ikke dette i Kartveits og Kvarmes bok. Sjøl om deres politiske sympatier skinner gjennom i endel av artiklene, må en si seg glad for den nøkterne holdningen de inntar, og takke for en fint sammensatt og velskrevet bok.

Den foreløpig siste boka i Sjalom-serien, er skrevet av Dagfinn Rian, og har tittelen «Bibelen og utgravningene». Ved hjelp av arkeologiske funn belyser han Israelfolkets historie helt fram til Jesu tid. Sjøl om han i forordet sier at den ikke gir noen samlet framstilling av Israels historie, kan den svært godt leses som en første innledning til arbeidet med denne. Boka representerer et godt tilskudd til den fattige GT-litteratur vi har her i landet, og den er et tilskudd som på en svært god måte ivaretar legfolks behov.

Avslutningsvis må vi gi Israelsmisjonen honnør for det gode tiltak som Sjalom-bøkene representerer. Det er sjelden man ser så lødig misjonsinformasjon presentert på en slik måte at den kan leses av alle. For dette er virkelig informasjon. Her får vi vite folkets bakgrunn, dets nåtidige situasjon og de perspektiver det er over arbeidet. Måtte dette bare inspirere andre selskap til å sette i gang med liknende tiltak.

I denne anmeldelsen skal vi imidlertid også ta med to bøker utgitt på Nomi forlag. Det er Abba Ebans verk med titlene «Mitt folk» og «Mitt land». Det er to storverk som også har fått et flott utstyr fra forlaget side. Den første boka inneholder jøde-folkets historie fram til i dag, mens den andre er et forsøk på å beskrive landet Israels historie fra 1948 og framover. Bøkene inneholder mye interessant stoff som bare i liten grad har vært tilgjengelig på norsk tidligere. Det som imidlertid er helt klart, er at når Eban kommer fram til moderne tid og det som skjedde i Midt-Østen etter århundreskiftet, så gir han en temmelig ensidig framstilling av hendelsesforløpet. Noe annet var kanskje ikke å vente. Men bøkene hans representerer politiske innlegg om situasjonen i Midt-Østen og bør vurderes som sådanne. Og da må man bare beklage at de kristelige forlag her i landet fortsetter å bidra med utgivelse av bøker som bare tar hensyn til den ene part i konflikten. Det er på tide at disse forlagene heller bidrar til å tegne et riktig bilde av situasjonen istedet for at man som nå avsier all informasjon som kommer fra den andre kanten. Forlagene bør være klar over at de driver politikk ved denne type utgivelser, og skal kristelige organer bedrive det, bør det skje på ansvarlig vis. Dette sagt som et sukk, ikke bare over utgivelsen av Ebans bøker, men over mesteparten av de Israelsbøker som figurerer i de kristne forlags boklister.

I tillegg til dette må det også være lov til å forundre seg litt over at Nomi kan utgi bøker hvor det går klart fram at forfatteren er troende jøde. Jeg trodde kristne forlag i alle fall hadde en formålsparagraf som sa at det man sender ut skal være teologisk forsvarlig. Enda rarere blir dette når man vet at det samme forlaget har avvist to bøker skrevet av kristne sosialister, hvor det i alle fall ikke kunne være noe å si på den teologiske profilen.

Israels folk i går og i dag. Av Ole Chr. Kvarme m.fl. Sjalom-bøkene. Nomi forlag, Stavanger 1971.

Kristne og jøder. Av J. Jocz. Sjalom-bøkene. Den Norske Israelsmisjon/Nomi forlag, Stavanger 1972.

Neste år i Jerusalem. Av M. Kartveit og Ole Chr. Kvarme. Sjalom-bøkene. Den Norske Israelsmisjon/Nomi forlag, Stavanger 1973.

Bibelen og utgravningene. Av Dagfinn Rian. Den Norske Israelsmisjon/Nomi forlag, Stavanger 1973.

Mitt folk. Av Abba Eban. Nomi forlag, Stavanger 1971.

Mitt land. Av Abba Eban. Nomi forlag, Stavanger 1973.